

**Uchwała Nr ...../...../.....
Rady Powiatu w Oświęcimiu**

z dnia ..... 2018 r.

w sprawie nadania tytułu „Zasłużony dla Ziemi Oświęcimskiej”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 995 z późn. zm.) oraz § 11 Regulaminu nadawania tytułu „Zasłużony dla Ziemi Oświęcimskiej” stanowiącego załącznik do uchwały Nr XI/81/2007 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 25 lipca 2007 r. w sprawie ustanowienia tytułu „Zasłużony dla Ziemi Oświęcimskiej” na wniosek Kapituły Tytułu, **Rada Powiatu** uchwala, co następuje:

- § 1. Nadaje się **Towarzystwu Miłośników Ziemi Zatorskiej** tytuł „Zasłużony dla Ziemi Oświęcimskiej”.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Przewodniczącemu Rady Powiatu w Oświęcimiu.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

U z a s a d n i e n i e

Zgodnie z uchwałą Nr XI/81/2007 Rady Powiatu w Oświęcimiu z dnia 25 lipca 2007 r. w sprawie ustanowienia tytułu „Zasłużony dla Ziemi Oświęcimskiej”, Kapituła Tytułu na posiedzeniu w dniu 3 października 2018 r. pozytywnie rozpatrzyła wniosek, przedstawiając poniższe uzasadnienie.

700-lecie historii miejscowości Zator oraz bogaty zbiór zabytków przyczyniły się do powstania stowarzyszenia pn.: Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej. Ugrupowanie to powstało 2 grudnia 1986 r. z inicjatywy Stanisława Rapacza – lokalnego działacza samorządowego oraz mgr Marii Brandys – nauczycielki geografii. Pani Maria Brandys przez lata gromadziła pamiątki z przeszłości, pisała wiersze i rymowanki, zbierała wspomnienia Zatorzan. Wszystko skrupulatnie gromadziła w swoich szafach pracowni geograficznej. Odchodząc na emeryturę wiedziała, że może oddać się bez reszty swojej pasji jaką bez wątpienia było członkostwo w Towarzystwie Miłośników Ziemi Zatorskiej. Często wyjeżdżała do różnych archiwów, muzeów, bibliotek. Przy każdej nadarzającej się okazji opowiadała o swoich wyjazdach i zdobyczach historycznych związanych z regionem. Jej oddanie dla historii Zatora i Doliny Karpia zostało docenione w roku 2007 kiedy to została odznaczona tytułem „Zasłużony dla Ziemi Zatorskiej”. Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej stanowiło kontynuację działalności powołanego przed II wojną światową w roku 1936 r. Towarzystwa Miłośników Historii Zatora. Pierwszym założycielem organizacji zajmującej się zbieraniem pamiątek z historii miasta Zatora oraz upowszechnianiem ich w założonym wówczas Muzeum Miasta Zator był miejscowy lekarz Fryderyk Rużicka. Niestety działalność Towarzystwa Miłośników Historii Zatora została gwałtownie przerwana przez wybuch II Wojny Światowej. W wyniku działań wojennych Zator został wcielony do Rzeszy Niemieckiej. Miasto zostało doszczętnie zgrabione a liczba ludności drastycznie zmalała. W dniu 26 stycznia 1945 roku wojska niemieckie wyparte zostały przez wojska rosyjskie, wchodzące w skład 60 Armii I Frontu Ukraińskiego. Zbiory zawierające liczne i tak ważne dla historii miasta pamiątki zostały bezpowrotnie utracone. Po zakończeniu II Wojny Światowej, która stała się wielką traumą nie tylko dla Zatora ale i dla całej Polski nie udało się odzyskać zbiorów muzealnych.

Działające na terenie miasta „Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej” doskonale wpisuje się w politykę historyczną względem lokalnego społeczeństwa. Jest to forma organizacji pozarządowej posiadającej osobowość prawną od 15 października 1987 r.

Podstawowym celem tego stowarzyszenia jest popularyzowanie jakże obszernej wiedzy historycznej o Ziemi Zatorskiej sięgającej roku 1228 kiedy to pojawiły się pierwsze wzmianki o powstaniu gródka granicznego „Zathora”.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej poprzez organizowanie licznych wystaw w swojej siedzibie ale także spotkań poza nią rozwija wśród młodzieży oraz turystów zainteresowania historią naszego regionu, jego przeszłością, dniem dzisiejszym i przyszłością. Zator to obecnie niewielkie miasto położone pomiędzy Oświęcimiem i Wadowicami w południowej części Polski. Posiada on swoją bogatą historię i pełni rolę lokalnego ośrodka usługowo-handlowego. Powstanie na jego terenie samorządu lokalnego stało się szansą bardziej dynamicznego rozwoju, szczególnie w zakresie rozwoju mieszkalnictwa i infrastruktury

z nim związanej. Miasto to położone jest nad brzegiem rzeki Skawy w otoczeniu licznych zbiorników wodnych. Towarzystwo Wędkarskie przyciąga amatorów kąpieli i wędkowania. Cisza, spokój, dużo zieleni, stosunkowo czyste i rybne wody Skawy, zrehabilitowane i zarybione wyrobiska poeksploatacyjne, dobry dojazd koleją i autobusami sprawiły, że Zator stał się miejscowością atrakcyjną, zwłaszcza na wypoczynek sobotnio–niedzielny dla mieszkańców Śląska i Krakowa. Atrakcyjności terenom zatorszczyzny dodają cenne zabytki oraz liczne stawy rybne tzw. „Żabi Kraj”.

Trasy spacerowe nad Skawą wzdłuż zielonych, wiklinowych zarośli i stawów z kępami tataraku i sitowia oraz licznymi siedliskami ptactwa wodnego, są ulubionym miejscem spacerów nie tylko mieszkańców ale i przyjezdnych szukających ciszy i kontaktów z przyrodą.

W dzisiejszych czasach kiedy tak trudno o przywiązanie do lokalnej tradycji istnieją jeszcze ludzie, którzy są emocjonalnie przywiązani do miejsca w którym się urodzili i w którym mieszkają. Cenią swoją bardzo bogatą, lokalną historię, zróżnicowanie kulturowe i przyrodnicze. To ludzie którzy chcą promować swoją małą ojczyznę, jej walory bo często niestety nie doceniamy dziedzictwa swoich rodzinnych stron.

Dlatego też członkowie Towarzystwa Miłośników Ziemi Zatorskiej od 30 lat gromadzą pamiątki z przeszłości w postaci przepięknych obrazów, licznych opracowań, zdjęć oraz rzeczy codziennego użytku nadszarpnięte zębem czasu związane z historią i kulturą regionu oraz gospodarką stawową w Dolinie Karpia i historią karpia zatorskiego. Te przepiękne i unikatowe zbiory można obejrzeć w utworzonej w siedzibie towarzystwa tzw. „Izbie Regionalnej Ziemi Zatorskiej i Doliny Karpia”. Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej działające przez tyle lat, nie miało szczęścia do pomieszczeń, w których mogłyby zostać wyeksponowane gromadzone przez lata przepastne zbiory historyczne i regionalne. Początkowo siedzibą Towarzystwa była pracownia geograficzna Szkoły Podstawowej w Zatorze, następnie przez lata wynajmowano lokal od Rybackiego Zakładu Doświadczalnego. Sześciokrotne przeprowadzki wpłynęły bardzo destrukcyjnie na zgromadzone z wielkim trudem pamiątki z przeszłości Doliny Karpia. Członkowie narzekali nie tylko na ciasnotę pomieszczeń ale też na stan umeblowania i brak nowoczesnych urządzeń do ekspozycji. Dlatego też w lipcu 2012 roku Zarząd podjął uchwałę o napisaniu wniosku o dofinansowanie ze środków finansowych Europejskiego Funduszu Rybackiego w ramach rozwoju obszarów zależnych od rybactwa, program operacyjny pn. „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”. Wniosek uzyskał akceptację a umowa z Urzędem Marszałkowskim została podpisana w październiku 2013 roku. Siedzibą Towarzystwa Miłośników Ziemi Zatorskiej są pomieszczenia Sądu Grodzkiego w centrum Zatora. Obecnie pięknie prezentują się odrestaurowane zbiory w nowych szafach, szklanych gablotach, regałach, w świetle ekspozycyjnego oświetlenia. Członkowie Towarzystwa od 1992 r. organizują plenery malarskie z których obrazy podziwiają turyści w Izbie Regionalnej, na których zachowały się elementy zabudowy i krajobrazu regionu, których już dziś nie ma. Takie działania przyczyniają się do popularyzacji przeszłości i dziedzictwa tego regionu.

Organizacja ta współpracuje także z władzami miasta na rzecz ochrony zabytków, środowiska naturalnego, estetyzacji miasta i gminy oraz wspólnie z władzami miasta opracowują programy zagospodarowania turystycznego.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej dba o zachowanie pamięci o ofiarach II wojny światowej, uczestnikach walk na terenie Zatorszczyzny. Z tej przyczyny zainicjowali i pomogli władzom miasta Zator w realizacji i usytuowaniu na rynku w Zatorze pomnika poświęconego Zatorzanom – ofiarom II wojny światowej. Ponadto ufundowali wraz z mieszkańcami Zatora pamiątkową tablicę umieszczoną na pomniku, o treści „Mieszkańcom Ziemi Zatorskiej poległym i zaginionym w czasie II wojny światowej oraz zamordowanym w hitlerowskich i stalinowskich obozach zagłady – Społeczeństwo Zatorszczyzny”.

Towarzystwo nie zapomina także o swoich znamienitych rodakach i dlatego postanowiło ufundować w 600 rocznicę konsekracji zatorskiej świątyni epitafium w formie marmurowej tablicy poświęconej Pawłowi z Zatora, znanemu w XV w. kaznodziei krakowskiemu rodem z Zatora. Wielu członków ugrupowania troszczy się o groby osób zasłużonych w przeszłości dla miasta i bierze czynny udział od 15 lat w kweście na cmentarzu w dniu 1 listopada każdego roku. Działająca w ramach TMZZ, Rada Społeczna Ochrony i Renowacji Zatorskich Zabytków: odnowiła kilka figur i pomników w Zatorze i Podolszu, doprowadziła do powstania lapidarium starych i cennych architektonicznie nagrobków na zatorskim cmentarzu i utworzenia tablicy „Pro Memoria”. Upowszechnianie wiedzy historycznej o regionie, ukazywanie wartości kulturowych regionu odbywa się poprzez wydawnictwa takie jak: Medale 700 – lecia Zatora, reprinty starych widokówek Zatora, zestawy grafik „Stary Zator” autorstwa Z. Połącza, foldery „Zator 2001”, składanka kserograficzna formatu A3 „600 lat Kościoła” oraz 700 lat miasta Zator, folder podsumowujący 25 lecie Towarzystwa Miłośników Ziemi Zatorskiej, folder „Kościół Parafialny pod wezwaniem św. Wojciecha i św. Jerzego w Zatorze”.

Działania podejmowane przez członków Towarzystwa służą budzeniu patriotyzmu lokalnego, uczucie szacunku do tego co mija, co jeszcze można ocalić od zapomnienia dla przyszłych pokoleń.

Do corocznych cyklicznie powtarzanych form działalności Towarzystwa Miłośników Ziemi Zatorskiej należą organizowane spotkania opłatkowe z Seniorami Zatora pod nazwą „Wieczory przy świecach”, Wielkanocne prezentacje potraw świątecznych w Niedzielę Palmową połączone z degustacją i wystawą stroików, palm i pisanek, spotkanie z pensjonariuszami Domu Pomocy Społecznej Caritas w Zatorze w „Tłusty Czwartek”.

Umiłowanie i przywiązanie względem własnej „lokalnej ojczyzny” przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej” odnaleźć można w licznych opracowaniach takich jak: monografie pt. „Obrazy z życia Graboszy”, album starej fotografii pt. „Zator ludzie, miejsca i chwile”, questy piesze pt. „Spacerem po stolicy Doliny Karpia” oraz rowerowe pn. „Stawy, ludzie, ryby i ptaki”. Postawa patrioty lokalnego jest ściśle powiązana z odczuciem szacunku i wyrażeniem oddania, wiarą w to, że ma się wpływ na kształt najbliższego otoczenia i podejmowaniem za nie odpowiedzialności. Dlatego też młodzież z terenów Zatora w czasie wakacji pod opieką członków zarządu TMZZ poznaje historię Zatora, przeżywa spotkania: ornitologiczne, botaniczne, muzyczne z przyrodą. Uczy się sztuki: wędkowania, renowacji zabytkowych mebli, bibułkarstwa, makramy, wiklinowego plecionkarstwa. Organizowane są także spotkania przy ognisku i integracja z młodzieżą całej gminy. Młodzież Zatora spędza w ten sposób czas bezpiecznie, pożytecznie i radośnie.

Towarzystwo oprowadza także corocznie grupy wycieczkowe zwiedzające Dolinę Karpia, średnio około

1000 turystów oraz przygotowuje młodzież gimnazjalną z terenów Zatora w Akademii Młodego Przewodnika do oprowadzania turystów po zabytkach i najciekawszych przyrodniczo-kulturowych zakątkach Zatora. Propagowanie lokalnej historii odbywa się poprzez organizowanie licznych konkursów m.in.: wiedzy o Ziemi Zatorskiej, ozdób choinkowych, wyrobów plecionkarskich, szopek bożonarodzeniowych, kart świątecznych, stroików Wielkanocnych, wierszy o regionie, opracowań monograficznych sołectw, organizowanie kiermaszów, pamiątek wydanych przez TMZZ, loterii fantowych, licytacje obrazów, pozyskiwanie sponsorów z przeznaczeniem dochodu na wydawnictwa regionalne i ratowanie zatorskich zabytków.

Zarząd towarzystwa promuje swoją małą ojczyznę uczestnicząc w konferencjach naukowych i wygłaszając referaty, przygotowując prezentacje multimedialne np.: na II Małopolski Sejmik Towarzystw Lokalnych i Regionalnych, konferencje ASOS, seniorów Małopolski organizowane na Uniwersytecie Papieskim w Krakowie przez fundację Miejsc i Ludzi Aktywnych, oraz przygotowując artykuły do wydruku w roczniku „Małopolska”.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej liczy obecnie 107 członków. Ugrupowanie działa na zasadzie wolontariatu, a jego członkowie to społecznicy z ogromną pasją do lokalnej historii. Potrafią oni oprowadzić ciekawie każdą wycieczkę po zabytkach 725 – letniego miasta jakim jest Zator, pokazać najciekawsze przyrodnicze zakątki Doliny Karpia.

Dają oni gwarancję solidnego, partnerskiego i odpowiedzialnego realizowania zadań wspólnych czego świadectwem są liczne nagrody, tytuły, odznaczenia i podziękowania taki jak: odznaczenie przyznane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pn. „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, Nagroda Województwa Małopolskiego medal „Polonia Minor”, wyróżnienie „Amicus Hominum” dla Przewodniczącego Rady Miejskiej w Zatorze Wiesława Suska oraz nagroda od Marszałka Województwa Małopolskiego pn. „Kryształ Soli” w kategorii Zachowanie Dziedzictwa Kulturowego. Dwukrotna nagroda Zarządu Powiatu w Oświęcimiu za „Najlepsze inicjatywy realizowane przez organizacje pozarządowe” w roku 2005 za projekt „Chronimy zabytki w naszym mieście dziedzictwo naszych przodków” oraz w roku 2015 „Kalejdoskop Inicjatyw” za inicjatywę „Akademia Młodego Przewodnika TMZZ”.

Obecnie ideę małej ojczyzny często przeciwstawia się zagubieniu człowieka w świecie, globalizacji i unifikacji. Każdy ma potrzebę odniesienia do stałych i niezmiennych punktów oparcia, wartości. Taką możliwość daje właśnie Towarzystwo Miłośników Ziemi Zatorskiej. Dbą o pamięć o miejscu niezmiennym, przypisanym każdemu człowiekowi raz na zawsze, bo można się urodzić tylko w jednym miejscu. Zator, mimo zawirowań, wojen, emigracji jest miejscem które pozostaje takie samo, do końca utrwalone w pamięci jej mieszkańców na kartach historii.